

Priloga, izdajana petkrat na teden. Uredništvo: Ljubljana, 20. maja 1924. Zbiranje se ob petkih, od petih do sedem ur. Redna cena: 20 centov. Letna cena: 1000 centov. Prebrskanje za mesec 100 centov, za tri mesece 250 centov, za šest mesecev 500 centov, za leto 1000 centov. Telefon: 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 1.—, oglasi denarnih zavodov po 2.—. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa 12.—. — Oglasi naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Proč s političnim preganjanjem!

Komunistična in socijalistična glasila prinašajo poročila, glasom katerih izjavljajo, da je komunizem najhujši teror proti političnemu gibanju in tudi proti osebam voditeljem tega gibanja. Ob vsaki priložnosti organi javne varnosti kar strjevali v komunistične mase. V poljskih ječah ječi na tisoče ljudi samo radi suma, da so komunističnega mišljenja. Preiskave se zategujejo mesece in leta, če gre za kak političen proces proti komunistom. Obsodbe so naravnost neumljene: glasijo se na leta ječe.

So-li ta poročila v polnem skladu z resnico, tega mi ne moremo vedeti. Porabimo pa to priložnost, da označimo svoje načelno stališče napram političnemu preganjanju sploh. To svoje stališče izjavljamo iz nauka zgodovine: da sistem preganjanja nikdar ne dovaja do cilja, ki bi ga preganjalec hotel doseči. Še več: čisto je političnemu preganjanju posledica ta, da se je bolj širi ideja, ki jo hočejo zatreti! Dejstvo pa, da je ostra režima na Poljskem naperjena proti komunističnemu gibanju, je važno za nas v Juljski Krajini iz razloga, da nas označujejo za komuniste v opravičeno sumu, ki se izvaja proti namemu narodul Tako opravičevanje je druzno in skrajno krivično. Pri nas so komunisti le stranka med tolikimi drugimi. Kje je pravica, kje je logika, če se radi programa in dejanj ene stranke proglasa kot odobrovalno vso narodno vkupnost? Po seboj pa še, če je ta stranka v neznatni manjšini, če velika večina odklanja program, ideje in cilje te stranke! Vzemimo primer iz vsakdanjega življenja! Moj sosed je zagrešil kako grdo dejanje! Ali naj trdim radi tega jaz, ki nisem nič zagrešil, ki nisem tudi v nikakih stikih z njim, ker mi je — nasprotnik? Če se preganjanje našega ljudstva hoče opravičevati z dejanji kak poedine stranke, ki jo smatra režim za svojo sovražnico in nevarno za državo — mari ni to vnebovpijoča krivica?! Če torej politično preganjanje po našem globokem uverjenju ne dovaja do cilja, ker ne pridobiva, marveč odbija: kako duševno razpoloženje mora tako preganjanje neogibno izvesti se le, če ima preganjanec zavest, da ni ničesar zakrivil, da ga preganjajo po krivem, da ga tepejo — nedolžnega?! Duša mu je polna grenčobe.

Ko pa na sploh in načelno obsojamo politično preganjanje, prvič radi krivice, ki tepe preganjanca, in drugič, ker ne prinaša dobrega sadu niti za tistega samega, ki preganja, priznavamo, da morejo nastati okoliščine, ki opravičujejo ostopost režima. Nikakor pa ne more biti taka nevarnost, če samo nasprotstvo proti kakemu režimu, ki danes je, a jutri ga morda ne bo več in stopi na njegovo mesto drugačen režim! Glede naše narodne manjšine pa se niti tega ne more reči, da je v svoji politični taktiki načelno nasprotna režimu. Iz najkompetentnejših ust našega tabora so bile opetovano podane jasne in izrecne izjave, da ob položaju, ki se nahaja v njem naše slovansko ljudstvo v Italiji, ne more biti naša naloga, da bi hoteli strmoglavljati vlade, marveč da je naloga zastopnikov te manjšine ta, da iznašajo pred svet krivice, ki se nam godijo, ter da poizkušajo vse, da bi se te krivice popravile, da izposlušajo, česar nam je treba za svoje narodno, kulturno in gospodarsko življenje. In če uvažujemo še dejstvo, da se vsi napori za izboljšanje položaja našega ljudstva vsrjajo strogo v okviru zakonitosti, potem res ne vemo, kje bi bil kak upravičen razlog za kakršnoli izjemno ostopost in odnehanje državljskih pravic in svoboščin?

Z ozirom na postopanje režima na Poljskem proti komunističnemu gibanju piše »Napredok« v Krakovu:

»Ali je v zgodovini kak primer, da se je kaka idealna smer zatrla z aretacijami, političnimi procesi in kaznimi v ječah? Nasprotno. Zgodovina potrja, da preganjanje ustvarja mučenike, s čimer pa le narasča pristaštvo k preganjani smeri! Ali more psihologija širokih mas razumeti, da se ljudje obsojajo v večletne ječe le zato, ker pripadajo kak stranki? Mislimo si človeka, ki ga gonijo uklenjenega po ulicah, ker pravi, da je komunist. Splošnosti prihaja zavest, da ima pred seboj človeka, ki ni nič ukradel, ki ni nikogar umoril, ki ni zagrešil nikake goljufije, na kratko: da je le političen jetnik, ki trpi radi svojega prepričanja. Mi smo pa uverjeni, da bi odprava preganjanja odvzela komunistom sijaj mučenštva, na kar bi se njihovo številu kmalu skrčilo v neznatno skupino«.

Nam seveda ne more biti v mislih, ali je številu komunistov na Poljskem večje ali manjše. Posnemljemo ta izvajanja v krakovskem listu, ker vidimo v njih na sploh edino pravo smernico za vsako razumno vladavino. Jasno je povedano tu, v kaki zmeti je vlada, ki si domišlja, da more s političnim preganjanjem zatrete kako idejo. Potlačiti jo more pač za gotov čas, zatrete pa je ne more! Osebe se morejo spravljati v ječe, ideje pa ne! Te so usmerjene k dušam in so zasidrane v dušah. Do duš pa ne sega preganjanje. Mari je avstrijski režim mogel zatreti, kar je bilo v dušah borcev Benečije in Lombardije za svobodo in ujedinjenje italijanskega naroda? Padale so osebe žrtve, ideje pa je bila neugasen plamen v dušah. Ostala je

živa in je končno — zmaga! Tisti pa, ki so hoteli ubiti idejo, so ubili — sebe.

Tudi vse stremiljenje naše narodne manjšine v Italiji ima svoj neuspeh v viru v zvezi z idejo, trdno zasidrano v zavesti našega ljudstva. Je to ista ideja, ki je vzpela italijanski narod v njegovi epopeji za svojo osvoboditev in svoje narodno ujedinjenje. Razlika je le v tem, da v našem programu ni nikakoli stremiljenje državopravne narave, marveč gre le za nacionalno svobodo v državi, ki ji pripadamo!

Oblastniki in politiki v Italiji morejo pač preganjati naše razumnost, morejo raznarodovati našo šolo, morejo izganjati naš jezik iz uradov, morejo razpuščati naše občinske zastope, morejo zasledovati poedinice, loviti v svoje mreže karakterne slabosti, onemogočati naše javno politično udejstvovanje, razpuščati naša društva in kovati v okove vse naše socijalno in kul-

turno snovanje. Vse to morejo, ali enega ne morejo: nacionalne ideje v dušah zavednega in značajnega ljudstva — te ne morejo ubiti! Ta živi in bo živel! Oblastniki in politiki v Italiji pa naj vedo, da naše ljudstvo prav nič ne blepi po sijaju mučenštva, kakor si morda oni domišljajo in tej krivi domnevi primerno urejajo svoje postopanje napram naši narodni manjšini. Ono želi marveč, da ne bi bilo v tej državi — mučenik, marveč da bi uživalo vse dobrote enakopravnega, politično in narodno svobodnega življenja! Zato ne daja režimu prav nobenega upravičenega povoda za politično preganjanje na njegovo škodo! Pač pa je in ostane zvesto zbrano pod zastavo svoje nacionalne ideje.

Ce bi naši odločilni krogi hoteli že enkrat prav spoznati pošteno dušo našega ljudstva, pa bi bilo v hipu rešeno naše manjšinsko vprašanje na srečo našega ljudstva in na korist in v čast Italije!

Razprava o izpremembi pravilnika

Proslavitev spomina umrlih

RIM, 29. Predsednik Rocco je otvoril sejo ob 15. uri. Nato je bil prečitan in odobren zapisnik včerajšnje seje.

Predsednik je nato omenil smrt poslanca in nekdanjega ministra Giuseppe De Nava, ki je bil kandidat na državni listi, a je tik pred volitvami umrl. Poslanec Albane je poudarjal pokojnikove zasluge. V imenu vlade se je spomnil pokojnika Mussolini. Predsednik je nadalje opozoril zbornico na pokojnega Ettore Sacchi, ki je bil okoli 40 let skoro nepretrgoma poslanec ter večkrat minister. Končno je omenil predsednik smrt Izabele Bavarske, vojvodinje Genovske. Poslanci Picelli, Maffi in Bacci so zahtevali, da zbornica proslavi smrt tudi kandidata Antonio Piccinini, črkostavca, ki je bil umorjen pred volitvami in kljub temu pozneje izvoljen. Omenjeni poslanci so podprli svojo zahtevo z motivacijo, da je bil Piccinini izvoljen, da se ne proglasa za poslanca. Predsednik zbornice je nastopil proti proslavitvi, češ da je proti smislu pravilnika. Komunist Gennari je nato energično pro-

testiral proti taki razlagi pravilnika, češ da je naperjena proti manjšini. Tedaj je nastal v zbornici velik hrup; poslanci na levi so kričali proti desničarjem, ki so v dvojni meri vračali lepe naslove. Predsednik je stavil na glasovanje predlog, da se Piccinini ne proslavi; zbornica je predlog sprejela.

Po poročilu finančnega ministra o računih državnih železnice za poslovno leto 1922/23 je zbornica prešla k razpravi o predlogu fašistov, naj se odpravijo vse izpremembe pravilnika, ki jih je zbornica sprejela 1. 1920. S temi izpremembami so bile vpeljane stalne komisije v zbornici. Predlog je razvil poslanec Grandi Dina. Stalne komisije, je rekel Grandi, ne odgovarjajo več današnjemu duhu časa, ker so bile sad sorazmernega volil sistema, ki ga je fašizem za vedno odpravil. Proti predlogu je nastopil on Labriola.

Predlog on Dina Grandi je bil stavljen na glasovanje in sprejet. Za kvestorja je bil izvoljen Guglielmi z 204 glasovi.

Proglasitev svetega leta

RIM, 29. Danes je papež Pij XI. v navzočnosti visokih cerkvenih dostojanstvenikov v tronski dvorani Vatikana imel kratak nagovor, s katerim je odredil promulgacijo bule s katero se proglasa sveto leto. V baziliki sv. Petra je nato mons. Campanari prečital bule, nakar so bili razposlani ostali izvodi bule posameznim bazilikam, da se tam prečitajo.

V buli poudarja papež, da mora biti to leto leto pokore. To leto naj bi imelo poseben pomen miru in slogu med narodi.

...
Sveto leto, ki je bilo proglašeno danes, je 22. ki ga praznuje cerkev. Prvo sveto leto je proglasil papež Bonifacij VIII. Pred tem časom je bila navada, da je papež ob zaključku vsakega stoletja dovolil posebne odpustke romarjem, ki so prišli obiskat rimske bazilike. Toda pravo sveto leto je vpeljal papež Bonifacij VIII. leta 1300. Takrat je priromalo v Rim nad 2 milijona ljudi. Papež Bonifacij je odredil, da se v tem letu in v bodočnosti vsakih 100 let dovoli popoln odpustek onim, ki se skesajo na spoved v cerkvi sv. Petra in Pavla v Rimu. Toda poznejši papeži se niso strogo držali te določbe in papež Klement VI. je že v letu 1350 proglasil drugo sveto leto. Pozneje so papeži še bolj skržili čas med posameznimi svetimi leti. Papež Urban VI. je leta 1389 proglasil III. sveto leto, ne da bi počakal, da poteče 50 let od zadnjega svetlega leta. Leta 1400 je papež Bonifacij IX. proglasil IV. sveto leto. Trindvajset let pozneje je papež Martin V. proglasil V. sveto leto; toda romarjev je bilo tedaj v Rimu zelo malo radi političnih razmer. V letu 1450, ki ga je papež Nikolaj V. proglasil za VI. sveto leto, pa je prišlo v Rim ogromno število romarjev, tako, da se je ograja na mostu Castel Sant'Angelo zlomila in je vsled tega okoli 200 ljudi utonilo. Papež Sikst IV. je v letu 1475 proglasil VII. sveto leto in odredil, da se praznuje vsakih 25 let.

Leta 1800 ni bilo mogote praznovati svetlega leta radi napoleonskih vojn, tako, da se je praznovalo XX. sveto leto 1825. pod papežem Leonom XII. Pij IX. ni mogel proslaviti svetlega leta, ne leta 1850, ko je bil v izgnanstvu v Gaeti, ne leta 1875 radi političnih razmer. Leon XIII. je proglasil na vnebovoh leta 1899 sveto leto, ki se je praznovalo v letu 1900.

Italijanski kralj odpotoval z Angleškega
LONDON, 29. Na praznik vnebovoh je italijanski kraljeva dvojica s svojim spremstvom prisostvovala sv. maši v italijanski cerkvi, kjer je bila zbrana najodličnejša družba italijanske kolonije, ki je navdušeno pozdravljala kraljevo dvojico, tolikor pri prihodu, kakor pri odhodu. Po maši je kraljeva dvojica obiskala italijansko bolnišnico; ob tej priložnosti je izrazila ravnanstveno zavoda svoje priznanje za vzoren red v bolnišnici. Okoli polne se je kraljeva dvojica ogledala »British museum«. Danes zvečer so kralj, kraljica, prestolonaslednik Humbert in princeznja Mafalda odpotovali v Italijo; dospeli bodo v Rim v soboto jutraj.

Italijanski časniki pri MacDonaldu
LONDON, 29. Danes opoldne je sprejel ministrski predsednik MacDonald italijanske časnike in v italijanske posebne poštovalce. MacDonald se je pogovarjal z njimi kako pol ure o najvažnejših mednarodnih vprašanjih, a se je pri tem izrazil, da ne bo dovolil objavitve svojih izjav.

Ponovno je izrazil svojo simpatijo do Italije

Ponovno je izrazil svojo simpatijo do Italije ter poudaril, da bo ostal zvest angleški miroljubni politiki; piznal je tudi, da je častnarstvo velikanskega pomena za vzdrževanje miru in dobrih mednarodnih odnosov, je pa radi tega izrazil svoje zadovoljenje nad tem, da se mu je ponudila prilika, da sme prosto govoriti z italijanskimi častniki.

MacDonald je pri tem izročil dopisniku agencije Stefani sledečo poslanico na italijanski narod: »Smo na koncu srečnega obiska kralja in kraljice ter se z veseljem poslužujem te prilike, da pošiljam prisrčne pozdrave mojim sodržavljanom italijanskega ljudstva. Začeli smo novo politiko pomirjenja, ki ima za podlago medsebojno razumevanje in v kateri bi moralo prebivalstvo Italije imeti velike delce. Med Italijo in Anglijo obstojata stari dokazi prijateljstva in simpatije in naša politika bi morala stremeti za ojačenjem tega prijateljstva. Podal sem že osebno več dokazov tega čustvovanja in moram se zahvaliti italijanskemu tisku za pomoč, ki mi jo je nudil pri tem«.

Litevalski finančni minister — slepar

VARSAVA, 29. Agencija »Wschodnia« javlja iz Kovna, da so se tam razširile vesti, da je litevski minister za trgovino, industrijo in finance, Petrulis, poveril 1½ milijon dolarjev in 200.000 zlatih mark ter pobegnil v inozemstvo. Ta senzacijska naloga vest je vzbudila na borzi v Kovnu velikansko vznemirjenje. Položaj vlade je nevzdržen. Za novega ministrskega predsednika pride najbrž v poštev Kurpiwicz, sedanjí ministrski predsednik, Galvanaukas, pa pojde najbrže v Pariz kot litevski poslanik.

Tajna radiografska služba v Varšavi

VARSAVA, 29. Po vesteh poljskih listov je varšavska policija odkrila te dni tajno radiografsko postajo z aparatom za sprejemanje in za oddajanje radiogramov. Ta postaja se je iskala že del časa, ker se je ugotovilo, da so se pošiljale v Moskvo in v Berlin tajne politične vesti. Postaja je uredilo nekoliko diplovov s tehniko, ki se nahajajo že v zaporu. Izgovarjajo se, da jim je bilo dano pred leti dovoljenje za ustanovitve radiografske postaje v svrhu študijev. Policijska preiskava je prišla medtem na sled številnim brzojavkam z dogovorjenimi znaki in drugemu materialu, ki obremenjuje precej obtožence. Dogodek je zelo osupnil vso varšavsko javnost.

Poljski židje se izseljujejo v Palestino

VARSAVA, 29. To dni je odpotovalo iz Varšave več sto židov, ki so namenjeni v Palestino. Na postaji se je poslovilo od njih nad 30.000 njihovih bratov. Med poljskimi židji se širi agitacija za izselitev. Poučeni krogi zatrjujejo, da se bo to izseljevanje posebnost jasnaj pomnožilo.

Bomba ubila tri osebe

KURMAN (južna Afrika), 28. Tekom vojaškega pregleda je padla iz letelca aeroplana bomba med gledalce. Tri osebe so bile ubite, 15 jih je bilo ranjenih.

Prilicetek odločilnega boja med vlado in koalicio

Pašić se pripravlja na odločno borbo — Opozicija sprejema borbo

BEOGRAD, 29. (Izv.). Na današnji seji ministrskega sveta je vlada sklenila, da pojde Pašić sam na konferenco Male entente, ki se bo vršila dne 11. junija v Pragi. Pred Pašićevim odhodom se bo izvršila rekonstrukcija vlade. Nadalje je sklenila vlada, da začne izvajati politiko čvrste roke, posebno v prečasnih krajih. Program take politike pripravlja Svetozar Pribičević; program stremi za tem, da onemogoči vsako akcijo širšega obsega s strani opozicije nad narodom.

Na drugi strani se tudi opozicijski blok pripravlja na odkrit boj proti sedanjemu režimu. Danes je izšel napovedani proglas opozicije. Proglas napada vlado, ki da je vlada manjšine; dalje očita proglas vladi, da je skušala z zaključitvijo zasedanja skupščine uti sodbí naroda. Zaključitev zasedanja skupščine imenuje proglas državni udar, ker se je izvršila zaključitev proti volji večine in ne da bi bila vlada odgovorila na interpelacije. Proglas zahteva sklicanje redne seje skupščine in grozi v nasprotnem slučaju z bojem naroda za svoje osnovne pravice.

Tudi zemljoradniki so izdali danes proglas, v katerem pozivajo kmetovalce na skupen boj proti vladi.

Radić se umakne iz javnega življenja?

SARAJEVO, 29. Neki tukajšnji list je priobčil vest, da je s poročil Radić vodstvu HRSS, da odlaga predsedstvo in svoj poslanski mandat ter da se bo posvetil znatnosti in se umakne iz političnega življenja.

Zastoj v trgovinskih pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo

BEOGRAD, 28. Po poročilu današnje »Politike« so zašla gospodarska pogajanja med jugoslovansko in italijansko delegacijo v veliko zagato. Pogajanja se nahajajo na mrtvi točki. Ze nekaj dni so odložene plenarne seje. V vseh komisijah počiva delo. Od strani jugosl. delegatov zatrjujejo, da je temu vzrok okolnost, ker je italijanska delegacija prejela jugoslovenski novi carinski tarif in potrebuje časa, da ga prouči. Italijanski delegati na drugi pa se opravičujejo, da morajo čakati na nova navodila iz Rima. To so lepi izgovori, videti pa je, da so pogajanja prispela na

mrtvo točko iz drugih razlogov. Ze nred 4 mesece je bila izdelana konzularna konvencija in še do danes ni ta rešena. Pogajanja glede sklenitve konzularne konvencije so ostala na isti točki, kakor so bila pred dvema mesecema. Spornih je več načelnih vprašanj. Tako zahteva Italija pravico naseljevanja v jugosl. kraljevini na principu reciprocitete. Italijanski naseljenci oziroma državljani bi imeli pravico neomejene posesti v jugosl. državi. Jugoslovenska delegacija odločno odklanja to zahtevo, ker ni v soglasju z jugosl. zakonodajo. Italijani vztrajajo pri svoji zahtevi, ker bi od nje edino oni imeli korist. Diference so nastale tudi glede dolarskih zneskov, ki jih imajo istrski Hrvatje in nekateri drugi Slovenci v Ameriki. Glede tega vprašanja sta se delegata Begli in Brocchi ponovno obrnila v Rim po navodila.

Pogajanja za ureditev obmejne in tranzitnega prometa so tudi v komisiji naletela na znatne težkoče.

Konferenca Male entente

BEOGRAD, 28. Po zanesljivih poročilih je sedaj gotovo, da se sestanejo zastopniki vlad Čehoslovaške, Rumunije in Jugoslavije dne 11. junija v Pragi. Na konferenci bodo zastopniki reševali važna politična vprašanja. Na dnevnem redu konference so:

1. Vprašanje notranjih odnosov med članicami Male entente.
 2. Stališče Male entente v reparacijskem vprašanju.
 3. Odnosaji Male entente napram velikim zaveznikom.
 4. Odnosaji Male entente napram sovjetski Rusiji.
 5. Besarabsko vprašanje.
- Najvažnejše vprašanje te konference je vprašanje odnosov napram ruskim sovjedom. V tem vprašanju zavzema Čehoslovaška svoje posebno stališče, ki se razlikuje od drugih dveh članic. V smislu izjave dr. Beneša je Čehoslovaška odločno priznati sovjetsko Rusijo, dočim Jugoslavija in Rumunska soglašata v mnenju, da je treba to vprašanje definitivno rešiti šele, ko bodo znani rezultati pogajanj zaveznikov s sovjeti.

Velika eksplozija v Bukarešti

BUKAREST, 29. V neki pirotehnični delavnici v okolici je nastal včeraj požar. Ogenj se je razširil do oddelka za municijo ter tako povzročil številne eksplozije. Okolica, kjer se je zgodila nesreča, in bližnji deli mesta trpijo precejšnjo škodo. Vojaški oddelki in ognjegašci so z velikimi napori omejili požar.

Poostritev stavke v Sleziji

KATOWICE, 29. V sled poostre stavke v zadnjih dneh se je položaj v vsej poljski Sleziji znatno poslabšal. V Bytomu je prišlo do spopada med delavci in policijo. Proti komunistom se nastopa z vso energijo. Stavkujoči delavci bodijo po vaseh ter prosjajo živila zase in za svoje družine. Pričujejo se, da se bo stavka še bolj poostila. Pri vsem tem je značilno, da zapuščajo delavci Poljsko ter se obračajo v države z boljšo socijalno zakonodajo.

Olimpijske igre. Neodločena nogometna tekma med Švico in Čehoslovaško; Irsko premagala Bolgarsko.

PARIZ, 29. Po 90-minutni igri sta bili četi Švice in Čehoslovaške enakovredno klasificirani; obe sta zaznamovali po eno točko. Tudi pri dvojnem 15 minutnem dodatnem igranju se ta izid ni izpremenil. Tekma se ponovi jutri, v petek. Tekma med Irsko in Bolgarijo se je končala z zmago prve s točkami 1:0.

Kolik državnih nameščenecv je v Italiji?

Uradni list »Gazzetta Ufficiale« je objavil te dni statistiko državnih nameščenecv vseh strok in ob enem statistiko stroškov, ki jih ima država za vzdrževanje svojih nameščenecv.

Iz številk, navedenih v uradnem listu, je razvidno, da je znašalo celokupno število vseh državnih nameščenecv dne 1. aprila t. l. 499.766 oseb. Stroški za te uradnike vseh vrst draginske doklade in druge stalne doklade znašajo 4781 milijonov lir. V primeri s položajem, kakršni je bil 1. januarja t. l., je zaznamovati, da se je število državnih nameščenecv pomnožilo za 7225 oseb. Najznatnejše se je pomnožilo osebje v vojaških službah in pa časno delavstvo v državnih podjetjih. Znašalo pa se je število stalnih nameščenecv po civilnih službah.

Vojaško osebje se je pomnožilo za 10.635 oseb. To število obsega v glavnem 4700 podčastnikov, ki so bili sprejeti v armado, ter 4800 karabinerskih novincev. Drugo osebje v kr. armadi, vojni mornarici, v kr. zrakoplovstvu in v kr. finančni straži se je zvišalo za približno 1000 oseb. Število časasnih delavcev po državnih podjetjih je naraslo za 2200 oseb, ki so bile sprejete v artiljerijske zavode, da se lahko izvršijo nekatera nujna dela za armado. Mnogo jih je bilo sprejetih tudi v ladjedelnicah, kjer se vršijo razne poprave na vojnih ladjah.

Število stalnih uradnikov v civilnih službah je padlo za 1117 oseb. Pri železnici se je zvišalo število stalnih nameščenecv za 26.622 oseb, a odpuščenih je bilo 31.490 časasnih nameščenecv tako da je število vseh nameščenecv pri železnici padlo za 4868 oseb.

Stroški za vzdrževanje vsega državnega osebja so znašali 1. aprila 73 milijonov lir več nego 1. januarja t. l. Ta večji strošek je nastal vsled tega, ker se je, kakor omenjeno, število vojaškega osebja pomnožilo za 10.635 oseb.

DNEVNE VESTI

Usodo beneških Slovencev - odklanjamo!

Na fašistovsko slavnost v Sezani, povodom izročitve zastave "kraški legiji", je prišel tudi fašistovski general Italo Balbo. S slavnostjo sam, ki jo je znana redja čudovito - pričrurala s svojimi istotako znanimi sredstvi, se nečemu baviti tu. Zanimaja pa nas iz govora generala Italo Balbo omi odstavek, kjer je beneške Slovence postavil našemu ljudstvu v zglede zvestobe in lojalnosti.

Kar se tiče pouka o lojalnosti je g. general nekoliko zakasnel. Prehitelo ga je naše ljudstvo samo z dejanskimi dokazi. Glede zvestobe se je naše slovensko ljudstvo v Juljski Krajini že postavilo ob stran beneških Slovencev. Z vso odkritostjo pa odklanja narodno in politično usodo beneških Slovencev. V tem pogledu jih nikakor neče posnemati. Zato ne, ker je bilo priključeno k Italiji v vse drugačnem duševnem in moralnem sestavu, nego naši beneški bratje po vojni leta 1866. Ti so bili kulturo zaostali, brez narodne zavesti in vsake politične dozorelosti, da so jih mogli oblastniki oblikovati po svoji volji kakor mehko testo. Njihov doseženi položaj odklanja naše ljudstvo, ker je položaj popolne narodne in politične brezpravnosti. Ta njihov položaj osvetljuje drastično že samo dejstvo, da so se radi tistih par sto glasov, oddanih v slovenski Benežiji za slovensko listo, uvedle policijske preiskave, kakor da so sirote zagrešili kak zločin proti državi! To je znak politične brezpravnosti, ki je tembolj krutič z ozirom na njihovo hvaljeno zvestobo naprarna državi! Zvestoba je vredna drugačnega plačila. Čim sem zvest državi, imam tem večjo pravico do vseh političnih svobod, ki jih zagotavljajo državni zakoni vsem državljanom! O tem naj bi razmišljali g. general Italo Balbo, pa bo razumel, kako opravičeno naše politično zrel, kulturno razvito in narodno zavedno ljudstvo odklanja usodo svojih beneških bratov. Ne le, da se mi ne damo potlačiti v položaj beneških Slovencev, marveč je naša želja, da bi se oni povzdigovali do kulturne višine narodne zavednosti in politične zrelosti našega ljudstva v Juljski Krajini, da bi bili združeni z nami v eno skupino toliko v lojalnosti do države, kolikor tudi političnih pravic. Boriti se bomo tudi nadalje, da mi in oni z nami postanemo državljani Italije z enakimi pravicami in dolžnostmi v smislu gesla, ki ga je slovensko proglasil načelnik sedanje italijanske vlade - Mussolini!

Da bo zabeleženo

V "Edinosti" od 19. aprila smo se bavili z razmotiranjem profesorja Ugo Pellisa (v reviji furlanske filološke družbe), kjer je razlagal, kakšna pa bila državna politika napram "drugorodcem". Njegov recept se je glasil v svojem bistvu: asimilacija (po naše: raznorodovanje) saj se ne vrši nasilno, marveč postopno, sistematično, s potrpljenjem! Seveda smo mi primerno odklonili tudi ta recept.

Pred kratkim pa ga je zavrnil tudi gorški list "La Voce di Gorizia". Dasi je preteklo od tega že nekoliko dni, je ta polemika gorškega lista dovolj zanimiva, da jo je vredno zabeležiti. Najprej oboja politiko, ki jo je izvajal sedanji poslanec Piseniti kot bivši videmski prefekt. S tako politiko se dosega nasprotno od tistega, kar bi se hotelo doseči Piseniti je hotel reševati problem drugorodcev s čudovito metodo sodelovanja nekaterih drugorodnih elementov, preobčlenjen v fašiste. Ti pa so obklesali črno srjico le z namenom, da bi se okorišali na politični metodi Pisenitjevi, sicer pa so ostali, kar so bili. Prav nič niso koristili podjetju, ki naj bi mu služili. Ta slovenski faktum je sprejemal od njega koncepcije, ali iskren ni bil. To so bili neiskreni pretorijanci, favorizirani gospodarski; bili so pa zgled neiskrenega servilizma, ki je dobival javne nagrade.

Kakor se je - nadaljuje "Voce di Gorizia" - izjavil ta eksperiment in so se ponosili tudi vsi drugi take vrste, ki niso bili zasnovani na pravem kriteriju in na predhodnem kriteriju in na predhodnem globokem proučevanju problema, tistotako se mora izjaviti metoda, ki jo priporoča prof. Pellis. Zanj je to psihološki problem, ki mu pa ne gre do jedra. In ker razpravlja s povsem površno logiko, prihaja do krivih zaključkov. Kot primer navaja gorški italijanski list priporočilo profesorja Pellisa, naj se odpravi gorška nadškofija in naj se vzpostavi oglejski patriarhat s sedežem v Vidmu. Ta bi bil po mnenju Pellisa najslabši instrument, ki naj bi potem cerkvene hierarhije deloval na drugorodce v "narodnem smislu". Če no bi verjeli - pravi "Voce" - v iskrenost Pellisovih namenov, bi si morali misliti, da je to le nov poizkus videmskih krogov, da bi ugrabili Gorici vekovito institucijo, nadškofijsko kurijo. Gorški list pa opozarja tu na obilje Mussolinija, da so vse kulturne institucije gorške brez razlike nedotakljive. Kdor smatra vprašanje asimilacije kot psihološki in vzgojni problem, ne bi smel priporočati odprave tradicionalne institucije, ki ji je prebivalstvo vdano z globokim verskim čustvom. Psihološka reakcija ljudstva bi ovirala ravno tisti proces asimilacije, ki naj bi se pospeševal! Odpravi gorške škofije pa bi nasprotovale tudi italijansko ljudstvo, čemur bi bila - naglašala "Voce" - posledica ta, da bi se slavil vpliv italijanskega elementa na delo asimilacije drugorodcev! Uspeh bi se skril na mehaničen način odprave gorške institucije z nepopravljivimi posledicami, nasprotni pa procesu asimilacije!

Ali ni zanimiva ta polemika? Prerekanje se med seboj, ali v enem so v soglasju: val stremijo po raznorodovanju našega ljudstva! Le nazirajo glede načinov in sredstev, s katerimi naj bi se dosegel ta vsem skupni cilj, so si v nasprotju. "La Voce di Gorizia" ne zavrta Pisenitjeve metode in ne odklanja Pellisovega priporočila morda zato, ker oboja raznorodovanje kot krivično in nekulturno, namreč le zato, ker se mu ne zdijo primerna! Saj se protivi odpravi gorške nadškofije - ker posebno naglašala - tudi zato, ker je ravno cerkvena hierarhija instrument, ki more izdatno pospeševati proces raznorodovanja drugorodcev! V koliko da pri tem prerekanju med goriskim ljudstvom in profesorjem Pellisom prihaja vmes znano bratsko - nasprotstvo med italijanskimi Gorjanci in Videmci, nazirajo se današnje razmere. Važna je ugotovitev, da si Piseniti, Pellis in "Voce di Gorizia", kar se tiče vprašanja raznorodovanja našega ljudstva, lahko podajo roko. Tudi to naj si zapomni naše versko in narodno značajno slovensko ljudstvo!

Pozdrav vojakov. Podpisani vojaški novinci, dodeljeni modenskemu vojaškemu okraju, pošiljajo svojim družinam, prijateljem, prijateljicam in znancem priščne pozdrave. Čurek

Drago, Margon Ugo, Bastiančić Ernest, Prešelj Emil.

Novi predpisi za ljudske šole v novih pokrajinah

"Gazzetta Ufficiale" od 27. t. m. je objavila kr. odlok, ki vsebuje nekatere nove določbe o ljudskih šolah v novih pokrajinah. Cl. 1. vsebuje določbo o prispevkih občin za šole. Občine, katerih šole se nahajajo pod upravo kr. šolskega skrbništva, bodo plačevale po 2 liri za vsakega prebivalca na podlagi ljudskega štetja iz l. 1921. Ta občinski šolski prispevek se bo računl od 1. januarja 1924. in občine ga bodo plačevale po predpisih obstoječih zakonov. V omenjeni občinski šolski prispevek niso vštete svote, ki jih dolguje občine v smislu kr. odloka od 31. decembra 1923, št. 2996, s katerim so bile določene nove plače ljudsko-šolskih učiteljev.

Cl. 2 se tiče občin, ki imajo ljudske šole v svoji lastni upravi, ter določa, da bo država prispevala za vzdrževanje takih šol po 7 lir za vsakega prebivalca (na podlagi ljudskega štetja iz l. 1921). Ta prispevek se bo računl od 1. januarja 1924. in vanj niso vštete svote, ki jih država dolguje občinam v smislu kr. odloka od 31. decembra 1923, št. 2996, s katerim so bile določene nove plače ljudsko-šolskih učiteljev.

Plače in drugi prejemki službojočim učiteljem in pokojnim učiteljem in njihovim vdovam in sirotam se bodo izplačale najkasneje do 30. junija 1924. potom likvidacijskih komisarijev, o katerih govori čl. 5. kr. odloka od 20. decembra 1923, št. 3113. Država bo dala omenjenim komisarijem na razpolago potrebne svote za izplačanje plač in drugih prejemkov učiteljev, toda občine, katerim upravlja šole šolsko skrbništvo, bodo morale povrniti prispevek, ki ga določa čl. 1. pričujočega odloka, tiste občine, ki imajo šole v svoji lastni upravi, pa prebitek nad prispevkom, ki jim ga dolguje država.

Stroški za plačevanje učiteljskih plač in pokojnih razdeli likvidacijski komisar po razmerju prebivalstva med posamezne občine določene šolskega okrožja.

Cl. 5. določa, da lahko dobijo z dovoljenjem naučnega ministra ljudsko šolo v svojo upravo - razen glavna pokrajinska mesta - tudi druge občine, ako jih ministarstvo smatra za sposobne za dobro upravljanje svojih šol.

Do 30. junija 1924. bo prispevala država za učiteljske pokojnine le svoto, ki bo potrebna, da se dopolni svota sedanjih prispevkov, ki so jih učitelji vplačali ali jih bodo vplačali v smislu zakonov bivše avstro-ogrske monarhije.

Cl. 7. daje naučnemu ministru pravico, da lahko odloči za dobo treh let izvajanje kr. odloka od 31. oktobra 1923, št. 2410, kolikor se njega določbe tičejo ustroja in uprave začasnih in podpiranih šol.

Cl. 8. določa, da ostanajo za dobo treh let, računajoč od 1. januarja 1924., v novih pokrajinah v veljavi predpisi bivše vlade o kaznih za prestopke proti šolski obveznosti. Prisilno iztirjevanje tozadevnih glob pa bo spadalo v izključno kompetenco sodnega oblasti. Pri postopanju bodo nadomeščali šolske voditelje didaktični ravnatelji, okrajne šolske svete pa šolski nadzorniki.

Karjera Iz Rima poročajo, da se je poslanec on, Francesco Giunta te dni zaročil z markizo Zensaido di Roccagiovane.

Na večeršnjem občnem zboru paroplovne družbe "Cosulich" se je sklenila razdelitev čistega dobitka 10.004.660 lir, t. j. 12%. Za izvršitev programa za pomlajenje družbinega brodogoja, za katero se že gradi dva tovorna parnika, medtem ko se bo kmalu začelo graditi dva velika prekoatlantska parnika za potnike, je občni zbor sklenil zvišati družbin kapital na 120 milijonov potom emisije 300.000 delnic po 200 lir nominalne vrednosti. Občni zbor je sprejel predlog za ponovno zvišanje kapitala od 120 na 150 milijonov. Teh 30 milijonov povika se bo vzeo iz rezerv ter se bo delilo brezplačno delničarjem 150 delnic nove emisije po 200 lir nominalne vrednosti. Ravateljstvu je bilo prepušeno, da sme sklepati z odobritvijo nadzornišva o nadaljnjih zvišanjih kapitala do 250 milijonov lir.

Društvene sveti

M. D. P. - Sv. Jakob. Danes v petek odbo-rova seja ob 20.30 uri. - Predsednik.

Iz tržiškega življenja

Zalosten epilog obupnega čina. Včeraj zjutraj je umrl v mestni bolnišnici trgovec Fran S., o katerem smo poročali, da se je predvčerajšnjim predpoldne v svojem stanovanju zastropil z amonijakom.

Kolesarska nezgoda. Dva mlada kolesarja hudo poškodovana. Sinoci okoli 19. ure se je v ulici Molingrande pripetila huda nezgoda, katere sta bila žrtvi dva mlada kolesarja: 15-letni mesarski vajenec Bruno Gallis, stanujoč v ulici Molin grande št. 20, in 14-letni brivski vajenec Josip Borstelli, stanujoč v ulici Galileo Galilei št. 14. Borstelli je drvel s kolesom navzdol po ulici, Gallis pa je vozil navgor. Vozila pa sta tako nerodno, da sta se zalekla drug v drugega. Trčenje je bilo silno; kolesarja sta zletela na tla ter obležala precej težko poškodovana. Zdravnik rešine postaje, ki so ga navzočci ljudje poklicali na lice mesta je dognal, da ima Gallis močno pretresene možgane in veliko bumko nad levim očesom; Borstelli pa je imel istotako pretresene možgane, poleg tega je imel še neme kosti združbene in številne prake po obrazu ter po rokah. Po prvi pomoči sta bila nesrečna kolesarja prepehjana v mestno bolnišnico. Stanje Gallisa je precej resno; Borstelli bo okrevl v dveh tednih, če ne nastopijo kake komplikacije.

Iz tatniškega in sleparskega dnevnika. Neznan izumovitelj so se predsinocnim vthotapili v stanovanje uradnika Alojzija Solara, stanujočega v ulici Romagna št. 4, ter ukradli več kosov perila in par oblek v skupni vrednosti približno 2000 lir.

Solaro je naznanil tatvino oročnikom. - V začetni odsotnosti trgovca Ivana Erdšči, je neznan žilovec ukradel iz njegove trgovine, ki se nahaja v ulici Roma št. 20, al-bum z raznovrstnimi znamkami, vreden 3000 lik. Erdšči je prijavil zado na kvesturi.

Radi aleparije in žaljenja varnostnih organov je bil predvčerajšnjim aretiran 23-letni Anton Marchesich, stanujoč v ulici P. Castaldi št. 11.

Na podlagi tiralice, izdane od varnostnega oblasti v Rimu, je bil aretiran 37-letni Fran Sterza, rodom iz Napolija, stanujoč v ul. Settefontane št. 20. - Moč ima na vesti star greh, radi tega bo moral odsedit v Rimo leto dni zapora.

- Ker sta opeharila mornarja Julija Cap-pat za znesek 2000 lir, sta bila aretirana 32-letni Albin Doris in 40-letni German Perini, oba stanojoča v ulici Pascheria št. 6. Predana sta bila sodnemu oblastvu.

Iz tržiške pokrajine

Iz Nabrežine: Valed tehničnih ovir, se bo tombola "Godbenege društva v Nabrežini" napovedana za blakotni pondeljek - vrtila nepreklino v nedeljo, dne 22. junija t. l. - Odbor.

To in ono

Čudno svojstvo nove kovinske zmesi. Meter debelo solidno jekleno kocko more človek prerezati v nekaj minutah s tako lah-koto, kakor da je kos sira. Tisti, ki tega ne verjame, gotovo ni še videl delovanja kislo-acetilenovega plamena.

Delavec ima pri sebi dve dolgi, železni, steklenkam podobni posodi. V prvi je stisnjen plin kisik, v drugi pa acetilen, plin, ki ga dobimo iz kalcijevega karbida. Pipi obah posod sta zvezani v eno cev, ki ima na drugem koncu poseben gorilnik. Delavec odpre pipi in skozi cev začne pihati mešanica obeh plinov. Plamen te mešanice je silno vroč. Ako ta plamen brizga nekaj hipov v železno ploščo, napravi tam luknjajo skozi, kajti železo začne takoj goreti, kjer se ga ta plamen dotakne.

Ta priprava je sicer jako prirosta. Tu se le osredotoči huda toplota na enem mestu. Na tem mestu se železo ali jeklo tako naglo raz-topi in raztopljeno razprši, da izgleda kakor bi bilo mehko kot sir in rezano z nožem ali žago.

Do nedavnega nismo imeli nikake priprave, ki bi prekosila zgoraj opisano v rezanju ali vrtanju mrzlega železa, danes je pa neka kovinarina tvrdila v Združenih državah izdelala čudno kovinsko zmes, ki postaja trja, če je segevana.

Vsak sveder, ki vrta kovino pod močnim pritiskom, se segreje, postaja mehkejši in treba ga je hladiti, drugače bi ne hotel več vrtati. Vse drugače je pa pri svedru, ki je na-rejen iz nove kovinske zmesi. Čim hitreje in pod čim močnejšim pritiskom vrta, tem bolj trd postaja, kovina pa, katero vrta, se na do-tičnem mestu valed naratačajoče toplote mehča in tako olajšuje delo.

Sestava te nove kovinske zmesi je še vedno tajna. E. M.

Frančiška Fonda roj. Božetjav

je danes po kratki in močni bolezni, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu preminula. Zahajajoč sopog Josip otroci Josip, Janko, Ivanka, Dora por. Fonda, zet Janko Fonda, sestre in ostali sorodniki naznanjajo to tužno vest vsem prijateljem in znancem. Pogreb drage pokojnice se bo vršil v petek, dne 30. t. m., ob 11. uri iz mrtnišnice mestne bolnice na tržiško pokopališče.

Trst, Lokev - Budapest 28. maja 1924.

Novo pogrebno podjetje Corso V. E. III št. 47.

Naročajte in širite „EDINOST“

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.

Delniška glavica Lit. 15.000.000 - popolnoma vplačana.

Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBASIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami

Dale subvencije na blago, efekte in vrednosti

Otvorja akreditivne za nakup blaga. - Inkasi efektov in računov. Informacije. - Kupuje in prodaja

dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice in jih obrestuje po 4%, letno netto, na vloga na tekoči račun

po 4%, vezane vloge proti odpovedi obrestuje najbolje po dogovoru.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.

Izvršuje nakazila v lirah in dinarjih za Jugoslavijo

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

Roman.

Toda ena oseba v hiši žalosti je ohranila popolno zavest in je povsod pomagala in vse vodila. Če bi bila prejmlja leta, gospodična Garth potekala tako mirno in aravno kakor poznejša v Combe-Reven, morda bi tudi ona podlegla usodnim udarcem. Toda ona je bila skozl čisto pomamljena in trpljenja in zato si je ohranila pogum. Samo ona je bila ta, da je povedala oboje hčerka, da sta siroti, sama je morala zanje skrbeti. Starejša Nora ji ni delala božje kakluhi skrb: Norina doletina je našla v solzah naravno tolažbo. Pri Magdaleni pa je bilo drugače. Brez solz in brez besed je sedela v sobi, kjer je je zalotila vest o očetovi smrti, obraz ji je okamenel od žalosti, v njegovi neizpraznjenosti; blebodi je bil grozen. Nobena reč je ni al ganila, ni je ni moglo umiriti. Rekla je samo tole: "Ne govorite z menoj, pustite me pri miru, pustite me, da sama premišljam bol."

Nato je padla noper v molk. Prva bolečina, ki jo začela sestr, je izpraznila njuna gmajna. Prišel je mrak in igljal, svetla poletna noč je nastala. Ko so sešli v bolniško sobo

Mali oglasi

KOLAR, isurjen dobi delo pri "Orahu", št. 19 (Zavljje). 681

IZURJEN kolar se išče. Pri Orahu pri Zavljah. 19

PRIDNA, poštna kuharica, z daljšimi spričevali, se išče. Naslov pri upravnistvu 678

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Nizke cene. Zdravnik na razpolago. Govori slovensko. Tajnost zamajčena. Slavec. Via Giulio 29. 542

ZA 10.000 LIR v Jugoslaviji prav blizu Bleda in postaje Lesce je na prodaj mala kmečka hiša z električno razsvetljavo, sadnim vrtom, blevom, travnikom in dvema njivama. Ponudbe tekem čnega tedna na: "Eppich, Jesenice, Slovenija." 677

Potrži neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš ljubljani, nepozabni soprog in oče

Franc Eržen

bivši višji komisar fin. str. I. razr. v pokoju

po dolgi in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, danes mirno v Gospodu preminul.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v soboto, 31. t. m., ob 10. uri, iz hiše žalosti Salita di Greta št. 1.

TRST, 29. maja 1924.

Frančiška roj. Kravos, soproga.

Zorka, Marica, hčere.

Dr. Anton, Fran, sinova.

Novo pogrebno podjetje Corso V. E. III št. 47.

DAROV ZA BIRMO

velika izbira. Cene nizke.

Zlatarna ALBERT POUH

Trst, Via Mazzini št. 46 25

ODVJETNIK

Dr. PERO KIRAC

otvorilo je vlastitu pisarno

u Puli, Via Marianna 7

Tel. broj 156 378

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na

debelo in za družine Via Cunicoli 8, na

drobno in za družine Via Giuliani 32.

Telefon 27-66.

Priporoča se lastnik

FR. ŠTRANCAR.

KRONE, srebro, zlato in platina kupujem. Plaćam več kot drugi. Zlatarna Povh Al-bert, Trst, via Mazzini 46. 25

ZLATO, srebro, briljante, plača po najvišjih cenah. Pertot. Via S. Francesco 15, II. 26

AMP Affineria Metalli Preziosi družba z om. j. (29)

Trst - Via Artisti 9 - Trst

Izvršuje preizkušnje vsake vrste. Posebno ugodni pogoji za pre-gledovanje mleka. 29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29